

Los Mansardinos – Alibi Collectief / Patrick De Spiegelaere

liet hij kleine theatrale kunstwerken ontstaan waarmee hij de autonomie van een eigen artistieke werkelijkheid handhaafde.

De Bauhauskunstenaar Oskar Schlemmer concentreerde zich evenals de Engelse graficus en regisseur Edward Gordon Craig vooral op een bepaald principe van het poppenspel, nl. hoe geometrische vormen in de ruimte bewegen en hoe de natuurlijke bewegingen van een dansende persoon door overeenkomstige geometrische kostuums gedetermineerd worden. De kunstfiguur was daarbij Schlemmers ideaal: een fenomeen dat uit een artificieel gebouwde omhulsel bestond met een danser die er beweging in bracht. Daarbij is de gelijkenis van de constructie van Schlemmers kunstfiguur met de kunstfiguren van het poppentheater onloochenbaar. Ook hier is de dualiteit van speler en pop constituerend voor de artistieke activiteit van het poppenspel. Bij Schlemmer is de activiteit van de dansende persoon erop gericht levendige menselijke bewegingen door de lichamelijke dwang van de geometrische kostuums artificieel te maken. De activiteit van de poppenspeler daarentegen is erop gericht de kunstmatige materie 'pop' levendig te laten worden.

Contrasten

De verhouding tussen levende lichamen en levenloze dingen – het centrale principe van het poppenspel als artistieke uitdrukking – heeft de programmatische van het vorige festival in Dommelhof in grote mate geïnspireerd. De relatie van beeld, beweging en object was de rode draad voor het Poppen-

festival 1997, aldus het voorwoord van beide artistiek leiders. Kon de toeschouwer deze intentie in de festivalbijdragen terugvinden?

Voorlopig is de profilering van het Poppenfestival met zijn multitheatrale programmering zeer consequent. Men volgt daarbij de trend van de Europese poppentheaterfestivals door de interferentie tussen de genres niet alleen in de enceneringen weer te geven maar ook in de programmeringsstructuur en -dramaturgie. Met het risico het publiek van het traditionele poppentheater te verwarren, stonden naast de conventionele marionettenshow uit de USA ook de meest recente Vlaamse danstheaterpremières. Naast het emotioneel ontroerende kindertheater uit Holland was een koele en gedistantieerde object-performance uit Frankrijk te zien en naast de moordfantasieën van een kookboekauteur in een encenering uit Duitsland stond de mystiek flakkerende droomwereld van een Boerwinkeladept uit Nederland op het programma. Wat zou naast deze bewust geplaatste contrasten de interne samenhang van de festivalprogrammering kunnen zijn?

Ik probeer deze samenhang op te sporen. Joseph Cashore (USA) deelde met zijn Cashore Marionettes *Simple Gifts* uit. Cashore staat in zwarte theateroutfit onbeholpen en zonder enige toneelprésence op een podium. Elke marionettenact licht hij toe met een pover verhaaltje over de ideeën bij een welbepaalde scène. Dan volgt de aangekondigde scène, gevolgd door een nieuw verhaaltje, enz. Daarbij presenteert Cashore geen grote show, maar blijft eerder afstandelijk demonstrerend. De eigenlijke sensatie ligt niet zozeer in deze simpele poppentheatrale *short stories*, dan wel in het precieze en uiterst vakkundige spel met de draadjes van de marionetten. Het is een plezier om te zien hoe Joseph Cashore de strijd van een paard met een mug uitbeeldt en daarbij meer dan dertig draadjes dirigeert, hoe het speelkruis als een telescoop wordt opengevouwen wanneer het paard galoppeert en het weer samengeklapt wordt wanneer het paard tot rust moet komen. Niet de banale handelingen van deze marionettenpantomime, noch de perfectie van de schijnbaar oneindige spelmogelijkheden van de marionet fascineren de toeschouwer, maar wel de bezetenheid van deze marionettenbouwer, die sterk doet denken aan de absurde uitvindingsgeest van Frankenstein en die totaal onvrijwillig op de scène blijkt te zijn terechtgekomen. Dit lijkt zo vreemd, alsof Einstein zijn relativiteitstheorie in leven-de beelden heeft omgezet.

Even vreemd lijken de complexe objecten van A.L.I.S. (Frankrijk). Een man en een vrouw, Pierre Fourny en Dominique Soria, brengen

in een eerder filosofische peepshow gedurende meer dan een uur lang vlakke geometrische objecten, reusachtige foto's met lichteffecten en projecties in perfecte harmonie. Ze veranderen deze beelden onophoudelijk, stuk voor stuk. *100 mobiles à part 1* belooft spannend te worden maar strandt in schijnbaar ongeïnspireerde ruimteacties. Zelfs al is dat misschien niet de bedoeling, in de theatrale ruimte verbindt de toeschouwer mensen, decorelementen en objecten met elkaar. De nietszeggende bewegingen van de lichamen en het zich bewust verbergen achter de werking van de grafische elementen verworden in de betekenisgeladen en a priori betekenis oproepende theaterruimte tot gestische niet-uitingen, die als desinteresse, in het beste geval als distantie van de acteurs tegenover hun handelen worden begrepen. Wanneer acteurs afstand nemen van een duidelijke stellingname tegenover hun handelingen en wanneer lichamen niet gestisch bewegen, dan is er ook gebrek aan aanknopingspunten voor theatrale communicatie met het publiek. De associaties die bij het publiek worden opgeroepen lopen op niets uit, botsen met nieuwe beelden en tekens op de scène zonder dat deze door henzelf of de acteurs beantwoord worden of op zijn minst teruggestuurd. Niet de inhoudelijke dimensie verhindert dit, maar wel de aard van de presentatie. Deze neemt de theatrale conventies over maar is blijkbaar niet bereid rekening te houden met de connotaties van deze conventie. Dit overstijgt de autonomie van het kunstwerk en leidt tot autisme van de kunst.

Thierry Smits

Het festival in Dommelhof presenteerde drie Vlaamse danspremières en vindt op die manier aansluiting bij poppen- en figurentheaterfestivals zoals die van Arnhem (Nederland) en Erlangen (Duitsland). Over de specifieke danswaarde van de drie getoonde enceneringen vel ik zeker geen oordeel, vermits dat meer vakkennis vraagt. Maar aan de hand van een van de drie voorstellingen kan toch de functionerende theatrale communicatie beschreven worden.

Corps(e) is de titel van een gedanst drieliuk van de Belgische compagnie Thor en is gebaseerd op beelden van Caravaggio, Francis Bacon en Robert Mapplethorpe. Het complete werk ging in februari '98 in première. In het Dommelhof presenteerde de choreograaf Thierry Smits het deel X, Y, Z dat op werk van de Amerikaanse sterfotograaf Robert Mapplethorpe is geïnspireerd. Zijn portretten en fotografische lichaamsenceneringen zijn erotisch geladen; sadomasochistische ondergeschiktheid is het basisthema van zijn beelden.